

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ PROBLEM ÇÖZME VE SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

EXAMINATION OF SCHOOL COUNSELORS' LEVEL OF PROBLEM SOLVING AND SOCIAL SKILLS*

Berrin EMRAN ÖZBULAK** Nergüz BULUT SERİN***

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışmanlarının algılanan problem çözme becerileri ve sosyal beceri düzeylerinin, psikolojik danışmanlara ait bazı demografik değişkenlere göre farklılıkların olup olmadığının incelenmesidir. Araştırma, betimsel türde genel tarama modelinde olup, nicel araştırma tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, toplam 145 okul psikolojik danışmanı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Problem Çözme Envanteri" (PÇE) ile "Sosyal Beceri Envanteri" (SBE) kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, F-testi ve t-testi kullanılarak çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, okul psikolojik danışmanlarının problem çözme becerisi açısından cinsiyet, mezun olunan bölüm ve görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Mezun olunan bölüme göre, sosyal beceri ölçeğinin "duyuşsal anlatımcılık", "sosyal anlatımcılık" ve "sosyal kontrol" alt boyutlarında; görev yaptıkları okul türüne göre ise "duyuşsal duyarlık" ve "sosyal kontrol" alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: problem çözme becerisi, sosyal beceri, okul psikolojik danışmanı.

ABSTRACT: The aim of this research is to determine whether there is a difference between school counselors' perceptions of their problem solving skills and their level of social skill in regard to certain variables. The study is a descriptive type general scanning model conducted with the quantitative research technique. The sample of the study was consisted of a total of 145 counselors: The data has been collected using "Social Skills Inventory" (SSI) and "Problem Solving Inventory" (PSI). In the analysis of the data, F-Test and t-Test techniques were used. The results of the study revealed that there weren't any significant difference between the school counselors' problem solving skills and their gender, graduated department, type of school they work. According to the results, there were significant differences between the school counselors' department which they were graduated and social skills inventory's sub-dimensions; emotional expressivity, social expressivity and social control. And also there were significant differences between the type of school they work and emotional sensitivity, social control.

Keywords: problem solving skills, social skills, school counselor.

1. GİRİŞ

Hızlı teknolojik gelişmeler, yaşamın akıcı hızı bireyleri ve toplumları çağımızın değişimine uyum yapmaya zorlamaktadır. Bu değişimler, bireylerin yeni problemlerle karşılaşmasına neden olmakta ve bireyleri problemlerini etkili bir şekilde çözmeye zorlamaktadır. Etkili problem çözen bireylerin, bağımsız ve yaratıcı düşünen, sosyal yeterlilikleri olan, kendilerine güvenen, belirsizlikleri tolere edebilen kişiler olduğu ifade edilmektedir (Dow ve Mayer, 2004). Bu yüzden sosyal beceri davranışı ile problem çözme becerisinin birbiriyle ilişkili olduğu kabul edilmektedir. Birçok birey problemi çözebilecek bir planı olduğu halde, bu planı uygulayabilecek sosyal becerileri olmadığından, problemi çözmede başarısız olmaktadır (Heppner, Leeder ve Larson, 1983). Sosyal beceri düzeyi yüksek bireyler, aynı zamanda etkili problem çözebilmektedir (D'Zurilla, Nezu, ve Maydeu-Olivares, 2002; Nezu, 2004). Bu anlamda kişiler arası problem çözme becerisi, bir sosyal davranış niteliği taşımaktadır (Fallon, Barbieri, Boggian ve Lamonaca, 2007). Aynı zamanda sosyal beceriler, bireyin diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurmasını sağlamakla birlikte, ihtiyaçlarını karşılamasına ve amaçlarına ulaşmasına da yardımcı olmaktadır (Cartledge ve Milburn, 1992).

* Bu çalışma ilk yazarın yüksek lisans tez çalışmasının bir kısmıdır.

** Uzman Rehber Öğretmen, Mimar Sinan Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi berrinemran@gmail.com

*** Doç. Dr. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Lefkoşa-KKTC Mersin-TÜRKİYE nserin@ciu.edu.tr

Kendisini problem çözmeye yeterli olarak algılayan bireylerin, kişiler arası ilişkilerde daha girişken, daha olumlu benlik algısına sahip oldukları, akademik yönden daha uygun çalışma yöntemleri ve durumları sergiledikleri bulunmuştur (Şahin, Şahin ve Heppner, 1993). Problem çözme sürecinde duyguların da önemli rolü bulunmaktadır. Çünkü duygularını tanıyan ve sağlıklı ifade edebilen bireyler karşısındakinin de duygularını tanıyabilecek ve anlayabilecektir (Öğülmüş, 2001). Son yıllarda problem çözme ve problemlerin çözümüne yönelik etkili başa çıkma tarzları ile ilgili çalışmalar sayıca artmıştır (Bell ve D'Zurilla, 2009; Erwin, Furth ve Purves, 2004; Eschenbeck, Kohlmann ve Lohaus, 2007; Güçray, 2001; Gültekin, 2006; Hamamcı ve Esen Çoban, 2009; Katherine ve Hannah, 2008; Korkut, 2002; Malik, Balda, Punia ve Duhan, 2010; Özkök, 2005; Şahin, 2009). Cinsiyet ve problem çözme derinlemesine incelenmiş bir konudur, bazı çalışmalarda, problem çözme açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Çam 1997; Güven ve Akyüz, 2001; Taylan, 1990). Öte yandan bazı çalışmalar cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur (Alissa, Bell ve D'Zurilla, 2009; Arslan, 2001; Bozkurt, Serin ve Emran, 2004; Bulut Serin ve Derin, 2008; Kırılmazkaya, 2009; Serin, 2006).

Sosyal beceriler, bireyin yaşamında çok önemli bir role sahiptir. Çünkü diğer insanlarla iletişimde bulunmayı kolaylaştırıcı önemli bir özelliktir (Akkök, 1996; Yüksel, 1999). Sosyal beceriler, kültürel faktörleri de içinde barındıran, kişisel hedeflerin gerçekleştirilmesinde etkili olan davranışlardır (Argyle, 1986). Sosyal beceri, iyi ilişkiler kurabilme, diğerlerine saygı duyma ve grup kurallarına uyma, sözel ve sözel olmayan davranışlarla kişiler arası ilişkilerde kendini ifade edebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Ogilvy, 1994). Riggio (1986) ise temel sosyal becerileri, anlatımcılık ve duyarlık olarak iki gruba ayırmakta ve bu iki temel sosyal beceriyi duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, duyuşsal kontrol ve sosyal kontrol olarak alt gruplara ayırmaktadır. Sosyal beceriler ile ilgili çalışmaların da son zamanlarda sayıca arttığı gözlenmektedir (Antshel ve Remer, 2003; Bulkeley ve Cramer, 1994; Clark, Brown ve Hays, 2002; Feng, Lo, Tsai ve Cartledge, 2008; Karahan, 2008; Licciardello, Harchik ve Luiselli, 2008; Constantine, Okazaki, ve Utsey, 2004; O'Reilly, Lancioni, Sigafos ve O'donoghue, 2004; Spence, 2003; Yüksel, 1999; Zebhezy ve Smith 2011). Cinsiyet ve sosyal beceri ile ilgili az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bazı çalışmalarda sosyal beceri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Arı ve Hamarta, 2000; Hamarta, 2000; Yüksel, 1999). Bazı çalışmalar, sosyal beceri açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek sosyal beceriye sahip olduklarını ortaya koymuştur (Avşar, 2004; Leff, Gullan, Paskewich, Jawad, Munro ve Power, 2009; Şahin ve Yeşil, 2010). Öğretmenlerin sosyal beceri davranışlarını ele alan çalışmalar yapılmıştır (Avşar, 2004; Donna ve Elliot, 1993; Yüksel, 1997). Bu beceriler tüm insanlar için önemli iken bazı meslekler için daha da önem kazanır. Bu meslek gruplarından birisi de psikolojik danışmanlıktır.

Etkili psikolojik danışmanlar, sosyal beceri düzeyi ve problem çözme becerisi yüksek olan bireyler olmalırlar (Akkoyun, 2001). Nitelikli insan gücünün oluşabilmesi için problem çözme becerisine sahip, sosyal ilişkileri güçlü, sosyal beceri davranışları gösteren psikolojik danışmanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Buna göre, psikolojik danışmanların hem mesleki bilgi ve beceri hem de kişisel özellikleri açısından bu hizmeti yürütecek yeterlilikte olması beklenmektedir (Bell, 2000; Dustin ve Ehly, 1992; Eisenberg ve Harris, 1984; Fitch, Newby ve Ballestero, 2001; Paisley ve Hayes, 2003; Wentzel, 2003). Türkiye'de psikolojik danışmanlarla yapılan çalışmalar incelendiğinde (Alper, 2007; Bulut, 2007; Hamamcı ve Esen Çoban, 2009) okul psikolojik danışmanlarının problem çözme ve sosyal becerileri düzeylerini araştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Ayrıca ilgili araştırmalarda, öğrencilerin düşünme biçimleri, sosyal becerileri ve problem çözme becerileri araştırılırken (Çekici, 2009; Kırılmazkaya, 2009; Korkut, 2002; Serin ve Derin, 2008; Tümkeya, AYTEK ve Albaş, 2009), okul psikolojik danışmanların bu tür becerilere sahip olup olmadıkları, yeterince ele alınmadığı görülmüştür. Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının problem çözme ve sosyal becerileri düzeylerini etkilediği, düşünülen sosyo demografik değişkenlerden cinsiyet, mezun oldukları bölüm ve görev yaptıkları okul türü, önemli bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi, okul psikolojik danışmanlarının, algılanan problem çözme becerileri ve sosyal beceri düzeyleri çeşitli demografik değişkenler açısından farklılık göstermekte midir? şeklinde belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanların algılanan problem çözme becerileri ve sosyal beceri düzeylerinde; 1. Cinsiyete göre fark var mıdır? 2. Mezun oldukları bölüme göre fark var mıdır? 3. Görev yaptıkları okul türüne göre fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel türde genel tarama modelinde olup, nicel araştırma tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri, geçmişten ya da şu anda halen mevcut olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan durum, olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009). Çalışmada veri toplama aracı olarak, Problem Çözme Envanteri (PÇE) ile Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır.

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen ölçeğin çevrisi, Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Cronbach Alfa Katsayısı 0,88, güvenirlik katsayısı $r = 0,81$ olarak bulunmuştur. Problem Çözme Envanteri, 35 maddelik, 1-6 arası puanlanan likert tipi, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışını ölçen bir ölçektir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireylerin problem çözme konusunda kendini yetersiz algıladığını göstermektedir (Şahin ve Savaşır 1997). Ölçeğin; “Aceleci Yaklaşım”, “Düşünen Yaklaşım”, “Kaçınan Yaklaşım”, “Değerlendirici Yaklaşım”, “Kendine Güvenli Yaklaşım” ve “Planlı Yaklaşım” olmak üzere altı alt boyutu bulunmaktadır. Bu çalışmada, ölçekten alınan toplam puanlar değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,80 bulunmuştur.

Sosyal Beceri Envanteri (SBE): Sosyal Beceri Envanteri Riggio (1986) tarafından geliştirilmiş ve Yüksel (1989) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Sosyal beceri envanteri temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla hazırlanmış 90 maddelik kendini tanımlama türünden bir ölçme aracıdır. “Duyuşsal Anlatımcılık”, “Duyuşsal Duyarlık”, “Duyuşsal Kontrol”, “Sosyal Anlatımcılık”, “Sosyal Duyarlık” ve “Sosyal Kontrol” olmak üzere 6 alt ölçekten oluşmaktadır. Toplam puandan elde edilen güvenirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenirlik katsayıları ise 0,81 ile 0,96 arasında değişmektedir. Cronbach Alpha güvenirlik yöntemine göre, alt ölçek puanı güvenirlik katsayıları 0,62 ile 0,87 arasında bulunmuştur (Yüksel, 2004). Çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,91 bulunmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma evrenini, İzmir İli Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilk ve Ortaöğretim Kurumları'nda görev yapan okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evreni oluşturan okul psikolojik danışmanları arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen (Karasar, 2004), %77,9'u (n=113) kadın, %22,1'i (n=32) erkek olmak üzere toplam 145 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Örneklemin %52,4'ü (n=75) ilköğretim, %46,9'u (n=68) Ortaöğretim kurumunda görev yapmaktadır. Mezun olunan okullara göre, okul psikolojik danışman sayısı; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü (RPD) % 59,3 (n=86); Psikoloji bölümü % 22,1 (n=32); Sosyoloji bölümü %3,4 (n=5); Eğitim Yönetimi ve Denetimi bölümü (EYD) % 6,2 (n=9); Eğitimde Program Geliştirme (EPÖ) bölümü mezunları %7,6 (n=12)'dir.

Uygulama yapılan okul psikolojik danışmanları özellikle seçilmiş olmayıp, araştırmacıların ulaşabildiklerinden oluşmaktadır. İzmir İl merkezinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarına gidilerek, ulaşılabilen okul psikolojik danışmanlarına uygulama yapılmıştır. Bu nedenle araştırma

sonuçları, İzmir il ve ilçelerindeki tüm okul psikolojik danışmanlarına genellenemeyip, uygulama yapılan okul psikolojik danışmanlarına ve benzer gruplara genellenebilir.

2.3. Verilerin Analizi

Ölçeklerden elde edilen veriler SPSS.16 paket programı ile analiz edilmiştir. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için ikili karşılaştırmalarda t-testi, çoklu karşılaştırmalar için F-testi kullanılmıştır. F-testinde anlamlı farklılık bulunduğu, değişkenler arasında belirlenen anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Scheffe anlamlılık testi uygulanmıştır. Araştırmada önem düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları, araştırma sorularındaki sıraya göre incelenmiştir.

3.1. Okul psikolojik danışmanlarının problem çözme ve sosyal beceri puanları açısından cinsiyet bağımsız değişkenine göre fark var mıdır?

Okul psikolojik danışmanlarının mezun olduklarının cinsiyete göre, algılanan problem çözme beceri düzeyleri ile sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı t testi analizi ile incelenmiş, analiz sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Problem Çözme ve Sosyal Beceri Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Problem Çözme Envanteri (PÇE)	Kadın	113	147,66	38,05	143	3,58	0,42
	Erkek	32	144,21	49,43			
Duyuşsal Anlatımcılık (SBDA)	Kadın	111	45,11	12,27	143	0,40	0,69
	Erkek	32	44,12	12,67			
Duyuşsal Duyarlık (SBDD)	Kadın	111	49,51	13,00	141	0,40	0,68
	Erkek	32	48,43	13,79			
Duyuşsal Kontrol (SBDK)	Kadın	113	38,12	10,90	141	1,22	0,22
	Erkek	32	40,96	13,66			
Sosyal Anlatımcılık (SBSA)	Kadın	113	38,48	11,46	143	0,47	0,63
	Erkek	32	37,46	11,53			
Sosyal Duyarlık (SBSD)	Kadın	113	37,48	11,46	143	0,44	0,65
	Erkek	32	37,46	11,53			
Sosyal Kontrol (SBSK)	Kadın	113	54,25	13,91	143	0,15	0,87
	Erkek	32	52,98	11,52			

*p<0,05

Tablo 1’de, cinsiyet bağımsız değişkenine göre, okul psikolojik danışmanlarının algılanan problem çözme beceri düzeyleri ile sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiştir. Cinsiyete göre, okul psikolojik danışmanlarının, problem çözme (t=3,58; p>0,05) ve sosyal beceri alt boyutlarından “duyuşsal anlatımcılık” (t=0,40; p>0,05), duyuşsal duyarlık” (t=0,40; p>0,05), “duyuşsal kontrol” (t=1,22; p>0,05), “sosyal anlatımcılık” (t=0,47; p>0,05), “sosyal duyarlık” (t=0,44; p>0,05) ve “sosyal kontrol” (t=0,15; p>0,05) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır.

3.2. Okul psikolojik danışmanlarının problem çözme ve sosyal beceri puanları açısından mezun oldukları bölüm bağımsız değişkenine göre fark var mıdır?

Okul psikolojik danışmanlarının mezun oldukları bölüme göre algılanan problem çözme beceri düzeyleri ile sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş, analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Problem Çözme ve Sosyal Beceri Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Problem Çözme Envanteri (PÇE)	Gruplararası	15480,639	5	3096,128	1,928	0,094	-
	Gruplarıçi	2200,514	137	1606,215			
	Toplam	2355,321	142				
Duyuşsal Anlatımcılık (SBDA)	Gruplararası	2519,248	5	503,850	3,574	0,005*	RPD- SOS. RPD-EYD
	Gruplarıçi	19031,915	135	140,977			
	Toplam	21551,163	140				
Duyuşsal Duyarlık (SBDD)	Gruplararası	1788,260	5	356,652	2,122	0,066	-
	Gruplarıçi	22684,952	135	168,037			
	Toplam	24468,213	140				
Duyuşsal Kontrol (SBDK)	Gruplararası	732,911	5	146,582	1,083	0,373	-
	Gruplarıçi	18545,551	137	135,369			
	Toplam	19278,462	142				
Sosyal Anlatımcılık (SBSA)	Gruplararası	2440,923	5	488,185	3,020	0,013*	RPD- SOS. RPD-EYD
	Gruplarıçi	22143,630	137	161,669			
	Toplam	245589,552	142				
Sosyal Duyarlık (SBSD)	Gruplararası	1037,476	5	207,495	1,616	0,160	-
	Gruplarıçi	17589,615	137	128,391			
	Toplam	18627,091	142				
Sosyal Kontrol (SBSK)	Gruplararası	2620,192	5	524,038	2,678	0,024*	RPD-SOS. EPÖ-SOS.
	Gruplarıçi	26810,466	137	195,697			
	Toplam	29430,657	142				

*p<0,05 RPD:Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, SOS.:Sosyoloji, EPÖ:Eğitimde Program Geliştirme, EYD:Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü.

Okul psikolojik danışmanlarının mezun oldukları bölümlere göre, sosyal beceri alt boyutlarından “duyuşsal anlatımcılık” ($F_{(5,140)}=3,57$; $p<0,05$), “sosyal anlatımcılık” ($F_{(5,142)}=3,02$; $p<0,05$) ve “sosyal kontrol” ($F_{(5,142)}=2,678$; $p<0,05$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Farklılığa neden olan grupları belirlemek amacıyla yapılan Scheffe anlamlılık testi sonucunda, sosyal beceri “duyuşsal anlatımcılık” alt boyutundaki farklılaşmanın RPD bölümü mezunları ($\bar{x}=47,20$) ile Sosyoloji Bölümü ($\bar{x}=26,80$) mezunlarından; RPD bölümü ile EYD bölümü ($\bar{x}=38,10$) mezunlarından kaynaklandığı saptanmıştır. Bu Farklılaşma RPD bölümü mezunu olduğunu ifade eden okul psikolojik danışmanlarının lehinedir.

Sosyal beceri “sosyal anlatımcılık” alt boyutunda ise farklılaşmanın RPD bölümü mezunları ($\bar{x}=48,42$) ile Sosyoloji Bölümü ($\bar{x}=31,00$) ve EYD bölümü ($\bar{x}=36,50$) mezunlarından kaynaklandığı saptanmıştır. Bölümlere göre anlamlı farklılaşma RPD mezunları lehine bulunmuştur. “Sosyal Kontrol” alt boyutunda RPD bölümü ($\bar{x}=56,60$) mezunlarının, Sosyoloji bölümünden mezun olanlardan ($\bar{x}=38,80$); EPÖ bölümünden mezun olanların “sosyal kontrol becerilerinin ($\bar{x}=44,80$), Sosyoloji bölümünden mezun olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul psikolojik danışmanların mezun oldukları bölüme göre, algılanan problem çözme becerileri ile sosyal beceri ölçeği alt boyutlarından “duyuşsal duyarlık”, “duyuşsal kontrol” ve “sosyal duyarlık” ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır ($F_{(5,142)}=2,67$; $p<0,05$).

3.3.Okul psikolojik danışmanlarının problem çözme ve sosyal beceri alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında görev yaptıkları okul türü bağımsız değişkenine göre fark var mıdır?

Okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okul türüne göre algılanan problem çözme becerisi ile sosyal beceri düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı t-testi ile incelenmiş, analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Problem Çözme ve Sosyal Beceri Puanlarının Okul Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Okul Türü	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Problem Çözme Envanteri (PÇE)	İlköğretim	75	154,29	34,08	141	1,44	0,15
	Ortaöğretim	68	144,47	46,84			
Duyuşsal Anlatımcılık (SBDA)	İlköğretim	75	45,93	8,88	141	1,06	0,29
	Ortaöğretim	68	48,72	15,33			
Duyuşsal Duyarlık (SBDD)	İlköğretim	75	51,38	9,59	139	2,11	0,03*
	Ortaöğretim	68	46,72	16,12			
Duyuşsal Kontrol (SBDK)	İlköğretim	75	40,45	8,60	139	1,98	0,05
	Ortaöğretim	68	35,64	13,96			
Sosyal Anlatımcılık (SBSA)	İlköğretim	75	46,97	9,34	141	0,88	0,37
	Ortaöğretim	68	45,00	16,50			
Sosyal Duyarlık (SBSD)	İlköğretim	75	39,56	8,90	141	1,47	0,14
	Ortaöğretim	68	36,72	13,60			
Sosyal Kontrol (SBSK)	İlköğretim	75	56,54	9,90	141	2,15	0,03*
	Ortaöğretim	68	51,41	17,82			

*p<0,05

Okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okul türüne göre, algılanan problem çözme beceri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Görev yaptıkları okul türüne göre sosyal beceri alt boyutlarından “duyuşsal duyarlık” ($t=2,11$; $p<0,05$) ve “sosyal kontrol” puanları arasında ($t=2,15$; $p<0,05$) anlamlı bir farklılık olduğu; “duyuşsal anlatımcılık”, “duyuşsal kontrol”, “sosyal anlatımcılık” ve “sosyal duyarlık” puan ortalamaları arasında ise anlamlı farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır. Sosyal beceri “duyuşsal duyarlık” ve “sosyal kontrol” alt boyutlarındaki farklılaşmanın, görev yaptıkları okul türünü ilköğretim olarak belirten okul psikolojik danışmanlar lehine olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, okul psikolojik danışmanlarının cinsiyetlerine göre, algılanan problem çözme becerisi açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır. Bu bulgu, Çam (1997), Güven ve Akyüz (2001), Serin (2001) ve Taylan’ın (1990), çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Ancak, Bozkurt, Serin ve Emran’ın (2004) ilköğretim birinci kademe öğretmenlerinin problem çözme, iletişim becerileri ve denetim odağı düzeylerini inceledikleri çalışmada; Arslan (2001) ve Serin (2006) sınıf öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada; Bulut Serin ve Derin (2008) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada; Alissa ve ark. (2009), Kırılmazkaya (2009), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, cinsiyete göre, problem çözme becerileri arasında anlamlı farklılık bulmuşlardır. Cinsiyete ilişkin literatür bulguları, eldeki çalışma bulgusundan farklıdır. Araştırmada cinsiyete göre anlamlı bir fark çıkmamasının nedeni olarak, psikolojik danışmanlık mesleğini tercih eden kadın ve erkek danışmanların birbirine yakın düzeyde problem çözme becerisine sahip olmalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının problem çözme becerileri açısından da mezun oldukları bölüm ve görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı farklılaşmanın olmaması da, cinsiyete ilişkin araştırma bulgusunu görece olarak desteklediği ve araştırma bulgularının kendi içerisinde de tutarlılığı şeklinde yorumlanabilir.

Okul psikolojik danışmanlarının sosyal beceri düzeyi ve alt boyutları açısından cinsiyete göre, bir farklılaşma saptanmamıştır. Bunun nedeni, kadın ve erkek psikolojik danışmanlarından benzer düzeyde sosyal beceriye sahip olmaları gereğinden kaynaklanmış olabilir. Arı ve Hamarta (2000), Hamarta (2000), Yüksel (1999) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada cinsiyete göre, sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu araştırma sonuçları ile eldeki çalışma bulgusunun birbirine paralel ve birbirini destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Şahin ve Yeşil (2010), sosyal beceri duyuşsal kontrol alt boyutunda erkek, sosyal kontrol alt boyutunda ise kadın aday öğretmenlerin, üst düzeyde sosyal beceriye sahip olduklarını bulmuştur. Leff ve ark. (2009), kadın

öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Kırılmazkaya (2009), öğretmen adaylarının cinsiyet açısından sosyal becerileri arasında, duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol, sosyal duyarlılık boyutlarında anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Bu çalışma bulguları, eldeki çalışmanın bulgusundan farklıdır.

Okul psikolojik danışmanların algılanan problem çözme becerileri açısından, mezun olunan bölüme göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu sonuç, okul psikolojik danışmanlarının problem çözme becerisinin mezun olunan bölüm değişkeninden etkilenmediğini de göstermektedir. Bu durum, RPD eğitim programlarının, öğrencilerin problem çözme becerilerinin beklenen düzeyde gelişmesine katkı sağlamada yetersiz kaldığını göstermesi bakımından önemlidir. Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık lisans programı, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Problem çözme becerisinin, mezun olunan bölümde kazandırılacak bir beceri olmasının yanısıra, görev yapılan kurumlarda geliştirilebilecek bir beceri olduğu da söylenebilir. Heppner ve Krieschok'e (1983) göre, problem çözme becerisi iyi olan bireyler mesleki kimliklerini daha iyi şekillendirdirmekte ve mesleki kurumlardan daha fazla yararlanmaktadır.

Mezun oldukları bölüme göre, okul psikolojik danışmanların sosyal beceri alt boyutlarından "sosyal anlatımcılık" ve "duyuşsal anlatımcılık", "sosyal kontrol" arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden mezun olan okul psikolojik danışmanlarının "sosyal kontrol", "sosyal anlatımcılık" ve "duyuşsal anlatımcılık" becerileri, diğer bölümlerden mezun olan öğrencilerden daha yüksektir. Bu sonuç, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden mezun olan öğrencilerin, etkili sosyal beceriler ortaya koymada daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Riggio'a (1986) göre, "Sosyal anlatımcılık" bireylerin birbiriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ölçmektedir. "Sosyal Kontrol" bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini, "duyuşsal anlatımcılık" ise bireyin sözel olmayan iletişim becerilerini göstermektedir (Akt. Yüksel, 2004). Psikolojik danışmanlardan, iyi bir algılayıcı ve karşısındaki kimseyi dikkatle dinleyen, bireyin sözel ve sözsüz mesajlarını algılayan bireyler olmaları beklenmektedir (Akkoyun, 2001). Plucker, Bechketto ve May'e (2004) göre, her okul psikolojik danışmanı sosyal beceri eğitim programını yapılandırabilecek bilgiye, kişilik özelliğine ve danışmanlık becerilerine sahip olmalıdır. Çünkü, okul psikolojik danışmanı öğrenciler ve danışmanlar için model oluşturmaktadır (Dow ve Mayer, 2004). Arı ve Hamarta (2000), öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerin sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının, Eğitim Fakültelerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden mezun olan öğretmen adayları arasından seçilmesi gereği önem kazanmaktadır.

Okul psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları okul türüne göre, sosyal beceri alt ölçeklerinden "duyuşsal duyarlılık" ve "sosyal kontrol" arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Duyuşsal yönden duyarlı bireyler, başka bireylerin duyuşsal mesajlarını doğru ve tam olarak yorumlamaktadırlar (Riggio, 1986). Bu bağlamda, ilköğretim okullarında görev yapan psikolojik danışmanların, ortaöğretimde çalışanlara göre yüksek düzeyde duyuşsal duyarlılık ve sosyal kontrol düzeyine sahiptirler. Bu bulgu, özellikle ilköğretim öğrencileri ile çalışan psikolojik danışmanlarda olması beklenen sosyal beceriler olarak, duyuşsal yönden duyarlı ve sosyal olarak kendini kontrol edebilen bireylerin yetişmesi açısından son derece önemli görülmektedir. Aynı zamanda bu bulgu, ilköğretim okullarında görev yapacak okul psikolojik danışmanlarının, öğrencilerinin gelişim dönemi özelliklerine göre danışmanlık eğitimi verilmesinin önemini vurgulaması açısından da dikkat çekicidir. Bacanlı (2005), ilköğretim döneminin, öğrenciler için başkalarının keşfedildiği dönem olması açısından sosyal becerilerin kazanılmasındaki önemini vurgulamıştır.

4.1. Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki araştırma önerileri sunulabilir: Okul psikolojik danışmanlarının mezun oldukları bölüme göre, sosyal becerileri önem kazanmaktadır. Bu yüzden meslek uygulayıcılarının seçiminde alan mezunlarının tercih edilmesi önemlidir. Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık lisans programı, öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirecek

şekilde yeniden düzenlenmelidir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencilerinin eğitimi esnasında uygulayacakları rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri okul türüne göre de yapılandırılmalıdır. Özellikle ilköğretim okullarında görev yapan okul psikolojik danışmanlarının kişiler arası iletişimi ve duyuşsal duyarlıkları yüksek danışmanlık özellikleri kazandırılmasına dönük programlar geliştirilmelidir. Okul psikolojik danışmanların problem çözme ve sosyal becerilerini etkilediği düşünülen başka sosyo-demografik değişkenlerin etkisini incelendiği benzer çalışmalar yapılabilir. Ortaöğretim okullarında görev yapan psikolojik danışmanların “duyuşsal duyarlık” ve “sosyal kontrol” alt boyutlarındaki eksikliğin nedenlerine ilişkin nitel araştırmalar önerilebilir. Bu araştırmanın temel sınırlılığı örneklemin İzmir ilinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarından oluşmasıdır. Sonuçların genellenebilirliği bu ildeki psikolojik danışmanlarla sınırlıdır. Ülkemizin değişik bölgelerinde çeşitli alanlarda görev yapan psikolojik danışmanlarla da benzer çalışmaların yapılması önerilebilir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarla ve diğer alanlarda görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerisi ve sosyal becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırma kapsamında elde edilen bulguların, okul psikolojik danışmanların problem çözme becerilerini ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının oluşturulmasına ışık tutabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkoyun, F. (2001). *Transaksyonel analiz* (2. Baskı), İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Akkök, F. (1996). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi. Öğretmen El Kitabı*. İstanbul: Meb Yayınevi
- Alissa, C., Bell, E., Thomas, J., & D'Zurilla, T. J. (2009). The influence of social problem-solving ability on the relationship between daily stress and adjustment. *Cognitive Therapy Research*, 33, 439-448.
- Alper, D. (2007). Psikolojik danışmanlar ve sınıf öğretmenlerinin duyuşsal zeka düzeyleri-iletişim ve empati becerilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Antshel, K. M., & Remer, R. (2003). Social skills training in children with attention deficit hyperactivity disorder: A randomized-controlled clinical trial. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32(1), 153-165.
- Arı, R., ve Hamarta, E. (2000). Investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their personal characteristics. *Selçuk University Journal of Faculty of Education*, 10, 121-134.
- Arslan C. (2001). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
- Avşar, Z. (2004). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmedi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 111-130.
- Bacanlı, H.(2005). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bell, A. C., & D'Zurilla, T. J. (2009). The influence of social problem-solving ability on the relationship between daily stress and adjustment. *Cognitive Therapy and Research*, 3, 439-448.
- Bozkurt, N., Serin, O., ve Emran, B. (2004). İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin, iletişim becerileri, problem çözme ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı*, 2, 373-1393.
- Bulkeley, R., & Cramer, D. (1994). Social skills training with young adolescents: Group and individual approaches in school setting. *Journal of Adolescence*, 17(6), 521-531.
- Bulut, N. (2007). Okul psikolojik danışmanlarının yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ile olumsuz otomatik düşünceleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27),1-13.
- Bulut Serin, N., ve Derin, R. (2008). İlköğretim öğrencilerinin kişilerarası problem çözme becerisi algıları ve denetim odağı düzeylerini etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Cartledge, G., & Milburn, J. F. (1992). *Teaching social skills to children*. USA: Pergamon Book, Inc.
- Çam, S. (1997). İletişim becerileri eğitimi programının öğretmen adaylarının ego durumlarına ve problem çözme becerisi algılarına etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çekici, F. (2009). Sosyal problem çözme beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin problem çözme, depresyon, kaygı ve öfke duygusuna etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Donna L.P., & Elliott, N, S. (1993). *Assessment of social skills of native American preschoolers: Teachers' and parents' ratings*. *Journal of School Psychology*, 31(2), 293-307
- Dow, G. T., & Mayer, R. E. (2004). Teaching students to solve insight problems: Evidence for domain specificity in creativity training. *Creativity Research Journal*, 16 (14), 389-402.
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M. & Maydeu-Olivares, A. (2002). *The social problem-solving inventory-revised (SPSI-R): Technical manual; MHS North Tonawanda NY*.
- Eisenberg, N., & Harris, J.D. (1984). Social competence: a developmental perspective. *School Psychology Review*, 13, 267-277.
- Erwin, P., Furth, K., & Purves, D. (2004). Task characteristics and performance in interpersonal cognitive problem-solving. *The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied*, 138 (2), 185-191.

- Eschenbeck, H., Kohlmann, C., & Lohaus, A. (2007). Gender differences in coping strategies in children and adolescents. *Journal of Individual Differences*, 28 (1), 18-26.
- Fallon, I. H., Barbieri, L., Boggian, I., & Lamonaca, D. (2007). Problem solving training for schizophrenia: Rationale and review. *Journal of Mental Health*, 16 (5), 553 -568.
- Feng, H., Lo, Y., Tsai, S., & Cartledge, G. (2008). The effects of theory-of-mind and social skills training on the competence of a sixth-grade student with autism. *Journal of Positive Behavior Intervention*, 10, 228-242.
- Fitch, T.J., Newby, E., & Ballesterio, V. (2001). Future school administrators' perceptions of the school counselor's role. *Counselor Education and Supervision*, 41, 89-99.
- Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz-saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8,106-121.
- Gültekin, A. (2006). Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Güven, A., ve Akyüz, M. (2001). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 13- 22.
- Hamamcı, Z., ve Esen Çoban, A. (2009). Psikodramanın psikolojik danışmanların problem çözme becerilerini algılama düzeyleri üzerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 63-74.
- Hamarta, E. (2000). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeylerinin öğrencilerin özlük nitelikleri açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Heppner, P. P., & Krieshok, T. S. (1983). Applied investigation of problem-solving appraisal, vocational identity and career service request, utilization and subsequent evaluations. *The Vocational Guidance Quarterly*, 31(4), 240-249.
- Heppner, P. P., Reeder, B. L., & Larson, L. M. (1983). Cognitive variables associated with personal problem-solving appraisal: implications for counseling. *Journal of Counseling Psychology*. 30 (4), 537 -545.
- Karahan, T. F. (2008). Bir iletişim ve çatışma çözme beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 169-186.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katherine, M., & Hannah, R. (2008). Effects of occupational stress management intervention programs: a meta-analysis. *Journal of Occupational Health Psychology*, 13 (1), 69-93.
- Kırılmazkaya, G. (2009). İlköğretim ve fen bilgisi ve sınıf öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ve sosyal becerilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-178.
- Leff, S. S., Gullan, R. L., Paskewich, B. S., Abdul-Kabir, S., Jawad, A. F., Grossman, M. A., Munro, M., & Power, T. J. (2010). An initial evaluation of a culturally adapted social problem-solving and relational aggression prevention program for urban african-american relationally aggressive girls. *Journal of Preventon & Intervantion in the Community*, 37, 260-274.
- Licciardello, C. C., Harchik, A. E., & Luiselli, J. K. (2008). Social skills intervention for children with autism during interactive play at a public elementary school. *Education and Treatment of Children*, 31, 28-37.
- Constantine, M. G., Okazaki S., Utsey, S. O. (2004). Self-concealment, social-efficacy, acculturative stress, and depression in African, Asian, and Latin American international college students. *Am. J. Orthopsychiatry*, 74: 250-241.
- Malik, S., Balda, S., Punia, S., & Duhan, K. (2010). Educating aberrant children for social problem-solving. *Int J Edu Sci*, 2 (2), 75-79.
- Nezu, A. M. (2004). Problem solving and behavior therapy revisited. *Behavior Therapy*, 35, 1-33.
- O'Reilly, F., Lancioni, E., Sigafos, J., & O'donoghue, D. (2004). Teaching social skills to adults with intellectual disabilities: a comparison of external control and problem-solving interventions. *Research in Developmental Disabilities*, 25 (5), 399-412.
- Öğülmüş, S. (2001). Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özök, A. (2005). Disiplinler arası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 159-167.
- Paisley, P. O., & Hayes, R. L. (2003). School counseling in the academic domain: Transformation in preparation and practice. *Professional School Counseling*, 6, 198-204.
- Plucker, J. A., Beghetto, R., & Dow, G. T (2004). Why isn't creativity more important to educational psychologists? Potentials, pitfalls, and future directions in creativity research. *Educational Psychologist*, 39 (2), 83-96 ,
- Riggio, R. E. (1986). Assesment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660.
- Serin, O. (2001). Lisans ve lisansüstü düzeydeki fen grubu öğrencilerinin problem çözme becerileri, fen ve bilgisayara yönelik tutumları ile başarıları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Serin, O. (2006). Sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *TED Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(142), 80-88.
- Shepherd, G. (1983). *Developments in social skills training* (1-17). New York: Academic Press.
- Spence, S. (2003). *Social skills training with children and young people, theory, evidence and practice*, New York: Academic Press.
- Şahin, C., ve Yeşil, R. (2010). Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin sosyal beceri ve empatik eğilim düzeyleri (AEÜ Eğitim Fakültesi örneği). *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 1197-1212.

- Şahin, D. (2009). Pre-schoolers, pre-school teachers, and inter personal problem-solving skills: a comparative study in Turkey and Belgium. *Education 3-13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, DOI: 10.1080/03004270903514338
- Şahin, N. H., ve Savaşır, I. (1997). *Bilişsel davranışçı terapilerde değerlendirme sık kullanılan ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. No: 9.
- Şahin, N., Şahin, N., & Heppner, P. P. (1993). Psychometric properties of the Problem Solving Inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 17, 379-396.
- Taylan, S. (1990). Heppner'in problem çözme envanterinin uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tümkaya, S., Aybek, B., ve Aldağ, H. (2009). An investigation of university students' critical thinking disposition and perceived problem solving skills. *Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 57-74.
- Wentzel, K. R. (2003). Motivating students to behave in socially competent ways. *Theory Into Practice*, 42 (4), 319-326.
- Yüksel, G. (1989). Eğitim fakültesi ve öğretmenlik bilgisi sertifika programı öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. VII. Ulusal Eğitim Bilimler Kongresi, Konya.
- Yüksel, G. (1997). Sosyal beceri envanterinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (11), 39-48.
- Yüksel, G. (1999). Öğretmen aday öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *G.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 97-109.
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal beceri envanteri el kitabı*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Zebehy, K.T., & Smith, T. J. (2011). An examination of characteristics related to the social skills of youths with visual impairments. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 105 (2), 84-95.

Extended Abstract

An indicator of a developed society is the organic hierarchy in which every profession has both a function and importance. For some professions having problem solving skills and having social skills can have more importance because individuals who possess these skills are more often better able to shape their professional identities and to benefit more from their professional institutions. One such profession is counseling. Effective counselors have to be individuals whose problem solving skills are highly developed and who have a high level of social intelligence. Certain qualities need to be defined in the specification of an effective counselor. Counselors are expected to have emotional stability and an empathic insight, to be free from bias, to be willing to listen to others, and not to have anti-social or aggressive behavior. In the most general sense, the professional skills a counselor should possess are the ability to share, to empathize and to make social deductions.

Social skills can be defined as the ability of an individual to behave in harmony with his or her emotional and sentimental constitution in interpersonal relationships. These are skills that enhance effective communication and that enable a person to cope with problems. Other dimensions added to the approach of solving interpersonal problems were constructive problem solving, lack of self-confidence, inability to take responsibility, and assertion-persistence.

There is a need for counselors who have the ability to solve problems and who have strong social relationships, and skills in order to raise well-qualified and resourceful workforce. To achieve this counselors need to be qualified enough to carry out this mission with regard to both their professional skills and personal qualities. Review of related literature has shown that there is little research regarding school counselors' perception of problem solving skills and their levels of social skills. In this context, this research which aimed to determine the factors that affect school counselors' perception of problem solving skills and the level of their social skills will make an important contribution to the field. The aim of the study was to determine whether there is a difference between school counselors' perception of problem solving skills and their level of social skills. The research questions was as follows: Is there a difference between the scores school counselors received from problem solving and social skills subscales in relation to gender, to the schools where they work, and to the departments they graduated from?

The method of the study was a general scanning which used a qualitative research technique. The data has been collected using "Social Skills Inventory" (SSI) adapted by Yüksel (1989) and "Problem Solving Inventory" (PSI) adapted by Şahin, Şahin & Heppner (1993). In the analysis of the data, F-Test, t-Test, and Scheffe techniques were used. The significance level was accepted as .05 in

the study. The sample of the study was composed of a total of 145 counselors: 77.9% female (n=113) and 22.1% male (n=32) who were working in primary and secondary state schools. For this reason the results of the study cannot be generalized for all counselors working in all the schools of İzmir; they can only be generalized for those counselors working in the tested schools and similar groups.

When the results of the study were analyzed, it was determined that there was not a significant difference between the genders in consideration of level of counselors' perception of their problem solving skills with regard to gender. It was also determined that there was not a significant difference between the level of counselors' perception of social skills and sub-dimensions with regard to the gender variable.

There was not a significant difference between the level of counselors' perception of problem solving skills with regard to the department they graduated from. There were significant differences among "social expressiveness", "perceptive expression" and "social control", the sub-dimensions of counselors' social skills with regard to the department they graduated from. In general "social control", "social expressiveness" and "perceptive expressiveness" skills of those counselors who graduated from guidance and counseling departments were higher than those who graduated from other departments. This result indicates that students who are graduates of Guidance and Counselling Department are more successful in displaying effective social skills.

There was a significant difference between "perceptive sensitivity" and "social control", the sub-scales of social skills, with regard to the type of school where counselors work. Perceptively sensitive individuals are said to be able to interpret the perceptive messages of other individuals precisely. In this context, it can be said that counselors working in primary schools have a higher level of "perceptive sensitivity" and "social control" in relation to those working in secondary schools. This finding appears to be highly important in training primary school counselors who are perceptively sensitive and who possess social control. Every school counselor should be equipped with knowledge to design social skills educational programs with counseling skills and with their own personal qualities. School counselors should be individuals with a high level of social awareness and they should be who are capable of perceiving and adapting to the teaching-educating and social environment they are in. The level of their social skills gains importance with regard to the department they graduate from. For this reason in choosing people in this profession it is important that graduates of the field of study be preferred. The guidance and counseling services to be rendered during the education of Guidance and Counseling students should be configured according to types of schools. For counselors who will work in primary schools programs the aim was to raise counselors with a high capacity for interpersonal relationships and perceptive sensitivity should be developed. Similar studies can be conducted which analyze other socio-demographic variables that are believed to affect the interpersonal problem solving skills and social skills of counselors. Qualitative studies related to the reason why counselors working in secondary schools lack "perceptive sensitivity" and "social control," the social skill sub-dimensions, can also be proposed.